

Wyrok z dnia 16 maja 2006 r.

I PK 213/05

Przepis art. 20 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 ze zm.) odnosi się tylko do nauczycieli zatrudnionych w pełnym wymiarze zajęć. W stosunku do nauczycieli zatrudnionych w niepełnym wymiarze podstawą czynności pracodawcy zmieniającej treść stosunku pracy jest art. 42 k.p. w związku z art. 93 ust. 1 Karty Nauczyciela.

Przewodniczący SSN Teresa Flemming-Kulesza (sprawozdawca), Sędziowie: SN Roman Kuczyński, SA Jolanta Strusińska-Żukowska.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 16 maja 2006 r. sprawy z powództwa Bożeny S. przeciwko Szkole Podstawowej [...] w P. o przywrócenie do pracy, na skutek skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Tarnowie z dnia 21 lutego 2005 r. [...]

o d d a l i ł skargę kasacyjną.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Rejonowy w Tarnowie wyrokiem z dnia 7 października 2004 r. oddalił powództwo Bożeny S. przeciwko Szkole Podstawowej [...] w P. o przywrócenie do pracy. Sąd Rejonowy ustalił, że powódka była zatrudniona u pozwanej na stanowisku nauczyciela sztuki w wymiarze 14/18 czasu pracy. Przedmiot „sztuka” obejmował zarówno muzykę, jak i plastykę. W dniu 31 maja 2004 r. pracodawca wypowiedział jej warunki dotyczące wymiaru czasu pracy, a po upływie okresu wypowiedzenia zaproponował 10/18 etatu. Jako przyczynę podał art. 20 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 118, poz. 112 ze zm.) oraz zmniejszenie godzin „sztuki”. Sąd Rejonowy ustalił nadto, iż powódka ukończyła Wyższą Szkołę Pedagogiczną na kierunku wychowania muzycznego oraz uzyskała

stopień nauczyciela kontraktowego. Zgodnie z arkuszem organizacyjnym pozwanej obowiązującym w roku szkolnym 2003/2004 powódka miała przydzielone 12 godzin przedmiotu „sztuka” tygodniowo (plus dwie godziny chóru). W roku szkolnym 2004/2005 plan organizacyjny uległ zmianie. Oprócz przedmiotu „sztuka” (wymiar 4 godziny tygodniowo) pojawiły się przedmioty: plastyka (2 godziny) i muzyka (2 godziny). Powódka uczy muzyki (plus dwie godziny rytmiki i dwie godziny chóru). Dwie godziny plastyki zostały „wystawione na wakat”. Sąd Rejonowy ustalił, że przedmiot „sztuka” został wprowadzony do szkół po reformie szkolnictwa w 1999 r. w miejsce przedmiotów muzyka i plastyka. Wobec braku nauczycieli tego przedmiotu zatrudniano nauczycieli muzyki lub plastyki. Przedmiot był traktowany drugorzędnie, uczyli go również nauczyciele mianowani, którym „brakowało godzin” do wypełnienia ich wymiaru. Obecnie szkoły przyjmują nauczycieli z kwalifikacjami do jego nauki. W roku szkolnym 2004/2005 pozwana przyjęła do pracy nauczyciela plastyki, który będzie uczył przedmiotu w wymiarze 2 godzin tygodniowo. Powódka złożyła podanie o przyjęcie na studia podyplomowe na kierunku plastyka. W dniu przyjęcia do pracy nikt nie informował jej, że nie ma kwalifikacji do nauki plastyki i musi podnieść kwalifikacje. Powódka nigdy wcześniej nie uczyła plastyki, nie ma w tym zakresie żadnego doświadczenia zawodowego.

W świetle powyższego Sąd Rejonowy stwierdził, że w pozwanej szkole miały miejsce zmiany organizacyjne polegające na zmianie planu nauczania i wyodrębnieniu z bloku „sztuka” przedmiotów muzyka i plastyka. Zmiany te wynikały z kolejnych rozporządzeń Ministra Edukacji Narodowej w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych z dnia 15 lutego 1999 r. (Dz.U. Nr 14, poz. 128 ze zm.) oraz z dnia 21 maja 2001 r. (Dz.U. Nr 61, poz. 626). Sąd pierwszej instancji stwierdził, że dopiero rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz.U. Nr 15, poz. 142 ze zm.) przewidywało w planie nauczania dla szkół podstawowych przedmioty: muzykę i plastykę, z zastrzeżeniem, że mogą one nadal funkcjonować w bloku „sztuka”. Likwidację bloku „sztuka” ustawodawca pozostawił do decyzji konkretnej szkoły. W niniejszym przypadku pozwana zadecydowała o likwidacji bloku „sztuka” w klasach młodszych i pozostawieniu ich w klasach starszych (które rozpoczęły już „blokowy” system nauczania). W miejsce bloku „sztuka” klasy młodsze uczą się przedmiotów muzyka i plastyka. Sąd Rejonowy stwierdził, że rozporządzenie z dnia 12 lutego 2002 r. nie wprowadziło obowiązku likwidacji bloku, choć załącznik wyraźnie przewi-

duże przedmioty muzyka i plastyka. Pozwana miała prawo zadecydować o podziale tego bloku, gdyż dyrektor szkoły, a następnie inne organy (rada pedagogiczna, organ prowadzący) decydują o ostatecznym kształcie ramowych planów nauczania. Zdaniem Sądu pierwszej instancji po podzieleniu bloku „sztuka” powódka nie może uczyć przedmiotu plastyka, gdyż nie ma wykształcenia kierunkowego ani doświadczenia w nauczaniu tego przedmiotu, a trudno przyjąć, że kwalifikacje (ukończony kierunek studiów wychowanie muzyczne) są zbliżone do kwalifikacji wymaganych do nauczania przedmiotu plastyka.

Sąd Okręgowy w Tarnowie wyrokiem z dnia 21 lutego 2005 r. oddalił apelację powódki. Sąd ten podzielił ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd pierwszej instancji i wyciągnięte z nich wnioski, dotyczyło to w szczególności zmniejszenia liczby godzin przedmiotu - bloku „sztuka”. Także zdaniem Sądu drugiej instancji treść rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych stanowiła podstawę do przyjęcia, iż likwidację bloku „sztuka” pozostawiono do decyzji konkretnych szkół. Ramowy plan nauczania pozwanej szkoły został zatwierdzony zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Sąd Okręgowy podniósł również, iż domaganie się przez powódkę uznania za nieuzasadnione wypowiedzenia umowy o pracę w części dotyczącej wymiaru czasu pracy jest tożsame z roszczeniem o uznanie za bezskuteczne wypowiedzenia warunków umowy o pracę. Nie ma znaczenia okoliczność, że nie określono, w których klasach godziny bloku „sztuka” uległy zmniejszeniu, oraz iż w klasach IV nastąpił podział na muzykę i plastykę a powódka nauczać będzie tylko muzyki. Istotne jest jedynie, czy nastąpiło faktyczne zmniejszenie ilości godzin bloku „sztuka”, nie zaś to, w których konkretnie klasach miało ono miejsce (mimo nieścisłości w podanej przez Sąd Rejonowy ilości godzin lekcyjnych tygodniowo).

Zdaniem Sądu Okręgowego powódka nie ma kwalifikacji do nauczania przedmiotu plastyka. Nie przesądza o tych kwalifikacjach § 2 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministerstwa Edukacji Narodowej z dnia 10 września 2002 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudniać nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz.U. Nr 155, poz. 1288 ze zm.). Sąd ten podkreślił, iż zgodnie z treścią tego przepisu kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela posiada osoba legitymująca się dyplomem ukończenia studiów magisterskich na kierunku zgodnym lub zbliżonym z nauczaniem przedmiotu

tem lub rodzajem prowadzonych zajęć i posiada przygotowanie pedagogiczne. Sąd Okręgowy podzielił pogląd Sądu pierwszej instancji co do tego, że trudno przyjąć, iż kwalifikacje powódki wynikające z ukończonego kierunku muzyka są zbliżone do kwalifikacji wymaganych do nauczania przedmiotu plastyka. Przedmioty te charakteryzują się całkowitą odmiennością metodyczną, a ich umieszczenie w bloku „sztuka” jest spowodowane tym, że zarówno muzyka, jak i plastyka w znaczeniu ogólnym uznawane są za elementy kultury i sztuki, przejaw twórczej działalności człowieka, co nie daje podstaw do twierdzenia, iż nauczyciel muzyki jest przygotowany do nauczania plastyki. Sąd Okręgowy powołał również wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 maja 2004 r., U 1/04 (OTK - A 2005 nr 5, poz. 43) stwierdzający niezgodność § 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 10 września 2002 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudniać nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli z art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela oraz z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie w jakim powierza kuratorowi oświaty ustalenie, czy dany kierunek (specjalność) studiów jest zbliżony do nauczanego przedmiotu lub rodzaju prowadzonych zajęć. Zdaniem Sądu Okręgowego o tym, iż powódka posiada kwalifikacje do nauczania przedmiotu plastyka nie świadczy również rozpoczęcie przez nią studiów podyplomowych na tym kierunku. Sąd Okręgowy podniósł, że pozwana zaproponowała powódce nowe warunki pracy nie naruszając art. 42 § 2 k.p. Z pisma strony pozwanej z 31 maja 2003 r. wynika, iż zaproponowano powódce od 1 września 2004 r. nowe warunki pracy - 10/18 etatu. Sąd ten podkreślił, że nie należy do kognicji sądu ocena motywacji jaką kierował się dyrektor szkoły, rada pedagogiczna oraz organ nadzorujący - Gmina P., podejmując decyzję o likwidacji bloku „sztuka”, gdyż decyzja w tej sprawie zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych jest autonomiczną sferą woli powyższych podmiotów. Zdaniem Sądu Okręgowego nie budziło wątpliwości, że skoro zgodnie z art. 20 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela dyrektor szkoły może rozwiązać z nauczycielem umowę o pracę w razie zmian organizacyjnych powodujących zmniejszenie oddziałów w szkole lub zmian planu nauczania, uniemożliwiających dalsze zatrudnianie nauczyciela w pełnym wymiarze zajęć, to może również zaproponować

mu ograniczenie ilości godzin lekcyjnych poniżej pensum przewidzianego dla nauczycieli.

Powódka wniosła skargę kasacyjną od tego wyroku. Zaskarżała orzeczenie w całości zarzucając mu naruszenie prawa materialnego - art. 42 § 1 k.p. w związku z art. 30 § 4 k.p. i art. 20 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela, przez ich niewłaściwe zastosowanie, oraz naruszenie § 2 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 września 2002 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudniać nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz.U. Nr 155, poz. 1228 ze zm.), przez niewłaściwe zastosowanie. W uzasadnieniu skargi podnosiła, że gdyby wolą ustawodawcy było wprowadzenie w art. 20 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela obok rozwiązania umowy o pracę i przeniesienia w stan nieczynny możliwości zmniejszenia liczby godzin w stosunku do każdej kategorii nauczycieli niezależnie od stopnia awansu zawodowego, to stosowny przepis byłby zamieszczony w ustawie. Kwestionowała powołanie jako podstawy prawnej rozstrzygnięcia art. 20 Karty Nauczyciela i stosowania wykładni rozszerzającej przepisu, gdyż wniosek o niedopuszczalności takiego zastosowania art. 20 wynika z enumeratywnego wyliczenia sposobów postępowania dyrektora szkoły. Zdaniem skarżącej obie regulacje prawne - zarówno wynikające z art. 20 Karty Nauczyciela, jak i art. 42 k.p. - jako konkurencyjne względem siebie wzajemnie się wykluczają i nie można ich jednocześnie stosować. Ponadto Sąd nie posiada wiadomości specjalistycznych niezbędnych do oceny kwalifikacji nauczyciela do prowadzenia zajęć z konkretnego przedmiotu, są to kompetencje kuratora oświaty. Dyrektor nie kwestionował i nie kwestionuje kwalifikacji powódki do prowadzenia zajęć zgrupowanych w bloku „sztuka”. Kwestionuje natomiast uprawnienia (kwalifikacje) powódki do prowadzenia zajęć z przedmiotu plastyka. Żaden z sądów orzekających nie zadał sobie trudu, aby porównać treści programowe bloku „sztuka” i treści programowych obu przedmiotów muzyka i plastyka i nie dokonał oceny „zbliżoności”. To samo dotyczy oceny, czy zgodnie z § 1 pkt 4 rozporządzenia z 10 września 2002 r. kierunek studiów ukończony przez powódkę daje dostateczną wiedzę merytoryczną z zakresu nauczanego przedmiotu lub rodzaju prowadzonych zajęć i czy jest on zbliżony do nauczania przedmiotu lub rodzaju prowadzonych zajęć. Sąd drugiej instancji nie stosował przy ocenie „zbliżoności” przepisów rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 26 lutego 2002 r. w sprawie podstawy programowej wychowa-

nia przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. Nr 51, poz. 458 ze zm.).

Skarga kasacyjna zawiera wniosek o zmianę zaskarżonego wyroku „w ten sposób że Sąd Najwyższy zmienia zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego i zmienia wyrok Sądu Rejonowego w Tarnowie z dnia 7 października 2004 r. [...] w ten sposób, że stwierdza, iż wypowiedzenie dotychczasowych warunków pracy i płacy jest nieuzasadnione oraz przywraca do pracy na poprzednich warunkach pracy i płacy”.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie ma uzasadnionych podstaw. Nie było sporne między stronami (a nadto okoliczność ta wynika ze złożonych do akt dokumentów), że powódka była zatrudniona w pozwanej szkole na podstawie umowy o pracę. Podstawa zatrudnienia nie jest tożsama ze stopniem awansu zawodowego, co jasno wynika z art. 10 ust. 6 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela, w myśl którego pod pewnymi warunkami nauczyciel, który uzyskał stopień nauczyciela mianowanego może być zatrudniony na podstawie umowy o pracę. To przypomnienie jest potrzebne przed rozważeniem treści art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela, ponieważ w uzasadnieniu skargi podnosi się w kontekście interpretacji tego przepisu, iż powódka była nauczycielem kontraktowym. Jest to okoliczność pozbawiona znaczenia dla oceny zgodności z prawem czynności pracodawcy modyfikującej treść jej stosunku pracy. Przepis art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela ma zastosowanie zarówno do nauczycieli zatrudnionych na podstawie mianowania jak i do nauczycieli zatrudnionych na podstawie umowy o pracę (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 sierpnia 2002 r., I PKN 438/01, OSNP 2004 nr 8, poz. 139). Ponieważ w rozpoznawanej sprawie nie doszło do całkowitej likwidacji szkoły (a takiej sytuacji dotyczy art. 20 ust. 1 pkt 1 Karty Nauczyciela) rozważenia wymaga jedynie hipoteza normy prawnej zawartej w punkcie drugim. Zgodnie z tym przepisem, dyrektor szkoły w razie częściowej likwidacji szkoły albo w razie zmian organizacyjnych powodujących zmniejszenie liczby oddziałów w szkole lub zmian planu nauczania uniemożliwiających dalsze zatrudnianie nauczyciela w pełnym wymiarze zajęć rozwiązuje z nim stosunek pracy lub, na wniosek nauczyciela, przenosi go w stan nieczynny. Strona pozwana w swym oświadczeniu woli, od którego powódka odwołała się inicjując postępowanie w tej sprawie, jako przyczynę wypowiedzenia dotychczasowych warunków pracy podała

„zmniejszenie ilości godzin sztuki wynikających z ramowego planu nauczania”. Podała też podstawę prawną tej czynności - art. 20 Karty Nauczyciela. Wskazana przyczyna wypowiedzenia warunków pracy - wymiaru godzin nauczania (a co za tym idzie również warunków płacy) wynikających z umowy o pracę odpowiada hipotezie normy zawartej w art. 20 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela. Problem jednakże w tym, że przepis ten nie ma zastosowania do nauczycieli zatrudnionych w niepełnym wymiarze godzin. Wniosek taki wypływa z wykładni językowej tego przepisu, chodzi w nim o takie zmiany w działalności szkoły, które uniemożliwiają „dalsze zatrudnianie nauczyciela w pełnym wymiarze zajęć”. Podkreślenia wymaga zwrot „dalsze zatrudnianie”. Wynika z niego, że przepis odnosi się tylko do osób zatrudnionych w pełnym wymiarze zajęć, co staje się niemożliwe w obliczu zmian w funkcjonowaniu szkoły. Z poczynionych ustaleń, niebudzących wątpliwości w świetle znajdującej się w aktach kopii umowy o pracę wynika, że powódka była zatrudniona w niepełnym wymiarze zajęć (14/18), a wypowiedzenie warunków wynikających z tej umowy sprowadzało się do dalszego zmniejszenia wymiaru godzin nauczania. Te rozważania prowadzą do wniosku, że w odniesieniu do nauczycieli zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w niepełnym wymiarze zajęć, podstawą czynności pracodawcy modyfikujących treść stosunku pracy jest art. 42 k.p. (w związku z art. 91c ust. 1 Karty Nauczyciela). W okolicznościach rozpoznawanej sprawy nie ma zatem podstaw do rozważania wzajemnego stosunku art. 20 ust 1 pkt 2 Karty Nauczyciela i art. 42 Kodeksu pracy.

Pozwany pracodawca powołał się w swym oświadczeniu woli o wypowiedzeniu warunków pracy na art. 20 Karty Nauczyciela. Jest to okoliczność pozbawiona znaczenia, gdyż o zgodności z prawem takich czynności prawnych pracodawcy nie przesądza prawidłowość podanej przez niego ich podstawy prawnej. Pracodawca nie jest obowiązany do podania podstawy prawnej swych oświadczeń woli.

Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku rozważał zarówno zgodność oświadczenia woli pracodawcy z art. 42 k.p. jak i z art. 20 Karty Nauczyciela. Ta druga część rozważań okazała się zbędna, nie przesądza to jednak o zasadności zarzutów skargi kasacyjnej.

Pozostałe zarzuty skargi odnoszą się do zasadności wypowiedzenia zmieniającego. Nie są one usprawiedliwione. Szczegółowe ustalenia stanowiące podstawę zaskarżonego wyroku, które nie zostały zakwestionowane w skardze i są wiążące dla Sądu Najwyższego (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), prowadzą do wniosku, że strona pozwana dokonała w zgodzie z prawem zmian w planie nauczania polegających na wyodręb-

nieniu w młodszych klasach z dotychczasowego bloku „sztuka” dwóch przedmiotów: plastyki i muzyki. Nie budzi zastrzeżeń ustalenie Sądu co do tego, że powódka nie ma kwalifikacji do nauczania przedmiotu plastyka. Nie może być zaakceptowany pogląd przedstawiony w uzasadnieniu skargi, że to kurator a nie sąd miałby ustalać, czy ukończony przez powódkę kierunek studiów jest zbliżony do nauczanego przedmiotu. Wykładnia § 2 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 10 września 2002 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz.U. Nr 155, poz. 1288 ze zm.) nie ma znaczenia dla oceny zasadności dokonanego wypowiedzenia warunków pracy. Zasadność tej czynności, dokonanej - jak wynika z przedstawionych wyżej rozważań - na podstawie art. 42 k.p. nie budzi zastrzeżeń w sytuacji, gdy dyrektor szkoły po wprowadzeniu zmian w planie nauczania zamierza zatrudnić specjalistę w zakresie plastyki. Dyrektor winien kierować się przede wszystkim względem na prawidłowe realizowanie zadań szkoły w zakresie kształcenia dzieci, względem na interes nauczyciela pozostaje w dalszej kolejności.

Z tych przyczyn skarga kasacyjna podlegała oddaleniu (art. 398¹⁴ k. p. c.).

=====